

УДК 327.82+316.722:341.232.7](477:410)»2005/2010»
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/76-1-4>

Карина ГРОМ,
orcid.org/0009-0004-2830-0344
магістр історичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна) karina.ghrom@gmail.com

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ФОРМА МІЖНАРОДНОГО ДІАЛОГУ УКРАЇНИ ТА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ (2005–2010 РР.)

Повномасштабне військове вторгнення російської федерації в Україну 24 лютого 2022 року зумовило новий етап в українсько-британських відносинах. Вивчення основних напрямків двосторонньої співпраці на різних етапах дозволить краще зрозуміти країну-партнера, особливості та характер міждержавної взаємодії в різних сферах. Культурне співробітництво між Україною та Великою Британією посідає важливе місце в системі двосторонніх відносин, зважаючи на те, що культура часто виступає інструментом «м'якої сили» у взаємодії між країнами.

Метою дослідження було проаналізувати міждержавні відносини між Україною та Великою Британією в культурній сфері у 2005–2010 роках.

Для дослідження двосторонніх відносин були використані наукові методи аналізу, логічного узагальнення, історико-генетичний та історико-системний методи.

У статті визначено специфіку терміну «культурна дипломатія», розглянуто окремі напрямки культурного співробітництва між Україною та Великою Британією та виокремлено головні завдання в українсько-британській культурній співпраці. Висвітлено роль Британської Ради в Україні у культурному діалозі між двома країнами. Проаналізовано двосторонню українсько-британську співпрацю у таких сферах, як образотворче та музичне мистецтво. Висвітлено методи та інструменти взаємодії між українськими та британськими митцями. Так, основним методом діалогу в сфері живопису є виставки та експозиції. Основна увага приділена двом відомим українським художникам – Григорію Шишиці та Андрію Яланському. Виставки художників розглянуто як приклад «культурної дипломатії». Також було проаналізовано українсько-британську взаємодію в музичній сфері через концерти та різноманітні перформанси як українських, так і британських артистів. Таким чином було проаналізовано динаміку українсько-британської взаємодії в культурній сфері протягом 2005–2010 років, характер культурної взаємодії та методи культурного діалогу.

Ключові слова: культура, виставка, концерт, Україна, Великобританія, двостороннє співробітництво.

Karyna HR0M,
orcid.org/0009-0004-2830-0344
Master at the Faculty of History
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Kyiv, Ukraine) karina.ghrom@gmail.com

CULTURAL DIPLOMACY AS A FORM OF INTERNATIONAL DIALOGUE BETWEEN UKRAINE AND THE UK IN 2005–2010

The full-scale military invasion of Ukraine by the Russian Federation on February 24, 2022, marked a new stage in Ukrainian-British relations. Studying the main areas of bilateral cooperation at different stages will allow us to better understand the partner country, the peculiarities and nature of interstate cooperation in various fields. Cultural cooperation between Ukraine and the United Kingdom. The cultural cooperation between Ukraine and the United Kingdom occupies an important place in the system of bilateral relations, given that culture is often a tool of soft power in the interaction between countries.

The purpose of the study was to analyze interstate relations between Ukraine and the United Kingdom in the cultural sphere in 2005–2010.

To study the bilateral relations scientific methods of analysis, logical generalization, historical-genetic and historical-systemic methods were used.

The article defines the specifics of the term «cultural diplomacy», and analyzes some areas of of cultural cooperation between Ukraine and the United Kingdom, and the main tasks in Ukrainian-British cultural cooperation. The role of the British Council in Ukraine in the cultural dialog between the two countries is highlighted. Bilateral Ukrainian-British cooperation in the following areas is analyzed visual and musical arts. The methods and tools of interaction between Ukrainian and British artists are highlighted. Thus, exhibitions and expositions are the main method of dialogue in the field of painting. The main attention is paid to two well-known Ukrainian artists – Hryhoriy Shyshka and Andriy Yalansky.

The artists' exhibitions are considered as an example of «cultural diplomacy». The article also analyzes the Ukrainian-British interaction in the field of music through concerts and various performances by both Ukrainian and British artists. Thus, the dynamics of Ukrainian-British interaction in the cultural sphere during 2005–2010, the nature of cultural interaction and methods of cultural dialogue were analyzed.

Key words: culture, exhibition, concert, Ukraine, Great Britain, bilateral cooperation.

Постановка проблеми. Партнерство України з Великобританією мають стратегічний характер. Великобританія відіграє важливу роль у міжнародних відносинах як постійний член Ради Європи, Великої сімки, НАТО, Великої двадцятки, СОТ, Організації економічного співробітництва та розвитку, а до 31 січня 2020 року і член Європейського Союзу. Країна має значний вплив на світовій арені у багатьох сферах: політичній, економічній, військовій, культурній. Саме це все робить Великобританію стратегічним союзником та партнером для України з огляду на прагнення увійти до ЄС і НАТО. Окрім цього Велика Британія є одним з лідером постачання зброї, гуманітарної допомоги та організації навчання українських військовослужбовців після повномасштабного вторгнення росії в Україну 24 лютого 2024 року. Саме пряма агресія росії поклатла початок новому етапу українсько-британських відносин. Вивчення історії становлення та розвитку двостороннього партнерства є важливим з огляду на те, що це дозволить чіткіше розуміти країну-партнера, особливості та характер взаємодії. Українсько-британська співпраця проходить в різних сферах та за допомогою широкого кола інструментів. Культурний діалог займає важливе місце в розрізі двосторонніх відносин, оскільки дозволяє розширити взаємини між двома країнами, познайомити суспільство з культурою іншої країни, краще зрозуміти один одного.

Аналіз досліджень. Дослідження українсько-британських відносин знайшло своє відображення у низці наукових праць. Ґрунтовним дослідженням є монографія А. Грубінко «Українсько-британські відносини 1991–2004», в якій науковець дослідив особливості та характер співпраці України та Сполученого Королівства в політичній, економічній, гуманітарній, оборонній та культурній сферах з початку встановлення дипломатичних відносин після відновлення Україною незалежності та до 2004 року. Автор виділив окремі етапи у розвитку українсько-британських відносин, їх головні проблеми, досягнення та перспективи подальшої взаємодії (Грубінко, 2005).

В. Крушинський у своїй роботі «Британсько-українські відносини з питань євроінтеграції» також висвітлив співпрацю України та Великої Британії крізь призму їх взаємодії стосовно прагнення України стати членом ЄС. Автор зосе-

редив увагу на зацікавленні Сполученого Королівства в налагодженні відносин з східноєвропейськими країнами, зокрема і Україною. Науковець дослідив українсько-британську співпрацю через призму політичних процесів, що супроводжували відновлення незалежності та розбудову української держави (Крушинський, 2005).

Українсько-британські взаємини також знайшли відображення в статті І. Черінька «Українсько-британські відносини: історія та сучасність». В своїй роботі автор також розкрив процеси налагодження та побудови міждержавних відносин в період становлення української державності (Черінько, 2005). Період 2005–2010 років в історії українсько-британських відносин є малодослідженим, хоча і важливим, з огляду на те, що це фактично постреволюційний час та саме тоді в Європі почав прокидатись інтерес до України та її культури зокрема. Окрім цього, саме в цей період Україна офіційно задекларувала європейський вектор розвитку зовнішньої політики.

Метою дослідження є аналіз міждержавних відносин України та Великої Британії в культурній сфері впродовж 2005–2010 років. Для дослідження двосторонніх відносин використовувалися наукові методи аналізу, логічного узагальнення, історико-генетичний та історикосистемний методи.

Виклад основного матеріалу. Культура – минуле, традиції, майбутнє будь-якого народу. На світовому рівні культуру можна назвати своєрідною візитівкою, яка формує імідж держави, робить її впізнаваною та водночас виділяє серед інших.

Термін «культура» хоч і широко використовується, однак не має єдиного тлумачення. Британський дослідник Едварда Тейлора у своїй праці «Первісна культура» дав таке трактування культури: «Культура або цивілізація, є складним цілим, що містить у собі знання, вірування, мистецтво, моральність, право, звичаї, вміння та навички, набуті людьми як членами суспільства» (Tyler, 1920:1). Фактично, це вся сукупність дійсності, що оточує людину, і що була нею ж створена.

Власне саме культура є інструментом сприйняття одним народом іншого. У XXI столітті, коли глобалізаційні процеси відбувається вкрай швидко змінилась і якість обміну ідеями та думками між людьми. Інтенсивність становлення та розвитку

культурних зв'язків між людьми, колективами чи цілими народами сьогодні яскраво ілюструють, що міжнародні відносини та сам підхід до зовнішньої дипломатії теж мають змінюватись та відповідати сьогоднішнім задачам і викликам. Важливе значення у взаєминах між державами відіграє культурна дипломатія.

Чіткого визначення поняття «культурної дипломатії» на сьогодні теж немає. Воно варіюється в залежності від підходу до розуміння значення цього виду дипломатії. Першим визначення запропонував американський науковець – Федерік Баргхорн, який описав культурну дипломатію як метод маніпуляції за допомогою культури задля пропагандистської мети (Barghoorn, 1960:10-11). Ф. Баргхорн вивчав явище культурної або «м'якої» дипломатії на прикладі Радянського Союзу.

Іншу дефініцію дає американський політолог Мілтон Каммінгс, який під культурною дипломатією має на увазі обмін ідеями, інформацією, цінностями, переконаннями та іншими аспектами культури задля зміцнення взаєморозуміння між народами (Cummins, 2003:1-2).

Це висловлювання влучно характеризує завдання цього виду публічної дипломатії. Адже чільне завдання дипломатії – встановити та розвивати відносини з іншими державами, що становлять інтерес для країни та дозволяють втілювати завдання за допомогою різних методів. Таким чином, культура – один з інструментів публічної дипломатії, за допомогою якої розвиваються двосторонні міжнародні відносини. Завдання, які реалізуються за допомогою культурної дипломатії можуть бути різними. Зокрема, українсько-британські відносини у галузі культури спрямовані на наступне:

- Розвіяти стереотипи про українців та британців;
- Поглибити рівень співробітництва;
- Обмін досягненнями у культурній сфері;
- Культурний розвиток як митців, так і населення країн в загалому.

Засоби культурної дипломатії виступають література, кінематограф, живопис, театр, музика тощо.

Культурна дипломатія є частиною зовнішньополітичної діяльності і координується державними інституціями та організаціями. Важливу роль для розвитку культурної співпраці відіграє Британська Рада. Це міжнародна організація Сполученого Королівства, що працює в Україні з 1992 року та має свої осередки в низці українських міст. Це провідна британська структура, що займається розширенням культурних відносин з іншими країнами. Спектр можливостей які вони пропонують надзвичайно широкий та спрямований на різні

верстви суспільства. Наприклад, Британська Рада організовувала курси для вивчення англійської мови як для дітей, так і для дорослих, зокрема військовослужбовців. Для них була створена окрема програма «Англійська заради миру», яка діяла по всьому світу впродовж 1998–2003 років. Програма здійснювалась за підтримки Міністерств оборони та Міністерства закордонних справ та у справах Співдружності. З 2003 року з допомогою проекту до вивчення англійської мови долучилось більш ніж 5 000 українських офіцерів, яким згодом ці знання знадобились в Афганістані, Іраці, Косово, Ліберії та Судані. 25 червня 2009 року в Національному університеті оборони України відбулась офіційна церемонія передачі проекту «Англійська заради миру» Міністерству оборони України. Оскільки проект продемонстрував свою ефективність, його передали українському міністерству для продовження роботи з ним (United Kingdom, 2009). Окрім цього, значну увагу в своїй діяльності Британська Рада приділяє іншим сферам, зокрема поширенню британського кіно серед українських глядачів.

В період 2005–2010 роках спостерігалась активна співпраця в галузі культури, зокрема в художній та музичній сферах. Ці напрямки взаємодії стали одними з найдинамічніших в своєму розвитку.

Україно-британський діалог в художньому мистецтві представлений через різноманітні виставки та презентації. Здебільшого такі виставки проводились українськими майстрами та майстринями в Великобританії, оскільки це була нагода показати свої роботи та таланти закордонній аудиторії та можливість отримати світове визнання. Так, в 2005 році в Лондоні відбулась виставка українського майстра Григорія Шишки, під назвою «Колір залізної руди» яка була присвячена Помаранчевій революції. В рамках виставки презентували і книгу про митця, що була видана двома мовами: українською та англійською. Британська мистецтвознавиця Анн Кодісек, що спеціалізується на вивченні робіт художників Східної Європи, високо оцінила полотно українського митця. Так, експертка зауважила «З кожної картини Григорія Шишка виспіває козацький принцип волі. Антропоморфна копальня з її змішаними настоями темряви і світла, є символічним утвердженням життя. Як не спотворюй, як не відсувай на узбіччя, але Україна-Фенікс завжди відроджується з попелу» (Кушко, 2005). Шишку називали українським Сезаном, що писав індустриальні пейзажі Кривого Рогу. Спонсором виставки стала компанія «Систем Капітал Менеджмент», що розташовувалась в Донецьку. Зокрема сам пред-

ставник цієї компанії – Джек Мендоза-Вілсон, який за походженням, шотландець, який переїхав на Схід України зауважував, що твори Григорія Шишки ілюструють наявність внутрішньої краси міських індустріальних пейзажів Кривого Рогу (Кушко, 2005).

Андрій Яланський – Народний та Заслужений художник України, член Національної спілки художників України, колишній декан факультету образотворчого мистецтва в Академії образотворчого мистецтва та архітектури. Роботи Яланського побували в Великобританії дванадцять разів лише в період за 2005–2010 рр. Зокрема, були організовані численні презентації його доробку в містах Сполученого Королівства: Лондоні, Честері, Единбурзі та Брістолі. Окрім регулярних виставок, твори художника знаходяться в приватних колекціях поціновувачів мистецтва по всьому світі і у Великобританії. В тому числі, у 2005 році було проведено 5 виставок Яланського: 3 в Единбурзі та 2 у Лондоні. Зокрема, в червні, в Лондоні в галереї 54 було представлено роботи під назвою ««From Sotz-Realism to Psychotronic Art». Наступного місяця було проведено одразу дві презентації: «Мистецтво з України» у Единбурзі та «Сонячний світ» у Лондоні. В жовтні в Единбурзькій галереї «Фенікс» провели виставку «Народжений в СРСР». У тому ж Единбурзі одночасно проходила ще одна виставка митця під назвою ««А. Яланський – Моне з України», яка тривала з червня 2005 року по серпень 2006, а згодом була представлена в Лондоні в листопаді 2006 року. Окрім останньої, в 2006 році було організовано показ ще двох підбірок робіт: «Народжений в Радянській Україні» у Лондоні та «Go to the nature» у Честері. У 2008 році в Шотландії, знову в Единбурзі була доступна до перегляду персональна виставка Андрія Яланського. Така ж персональна виставка проходила і в Лондоні в лютому 2009 року. Наступний, 2010 рік ознаменувався для художника двома виставками на території Сполученого Королівства: «Still life and landscape» в Суссексі та «Ретроспективна виставка Заслуженого художника України А. Яланського» в Королівській академії мистецтв в Брістолі (Яланський Андрій). Сам Яланський є відомим українським художником, якого часто називають: «Моне з України». Саме таку назву носить стаття мистецтвознавиці Анни Кодісек, яка займається вивченням робіт художників Східної Європи (Яланський Андрій).

В травні 2008 року в Лондоні, в приміщенні парламенту Великобританії відбулась виставка під назвою «Страчені голодом: невідомий геноцид українського народу». На відкриття приїхав Пре-

зидент України – Віктор Ющенко, який у своїй промові наголосив на важливості встановлення історичної правди, щоб в майбутньому такі трагедії не мали місця та на тоталітарному характері здійснення геноциду українців. Також, від імені українського народу він подякував всім, хто був причетний до організації заходу (Президент відкрив виставку, 2008). Ця виставка стала яскравим прикладом культурної дипломатії. Через картини українські художники розповіли закордонній аудиторії про історію та геноцид українців, ставши при цьому одним з інструментів м'якої сили.

Коронаційний портрет королеви Єлизавети II 1952 року чернігівських майстрів «Майстерні раритетів Монахової» виконаний на іконописному яйці, який в грудні 2010 року був подарований монарху послом України в Великобританії – Володимиром Хандогієм (Подарунок королеві). Її Величність рідко приймає подарунки від іноземних послів, а тому навіть сам факт прийняття такого твору є визнанням високого рівня професійності українських майстрів. Найбільші британські ЗМІ у заголовках згодом написали: «Перший різдвяний подарунок Королева отримала від посла України» (Egg portrait, 2010).

Таким чином за допомогою різноманітних виставок британці мали змогу познайомитись з української культурою, історією та традиціями.

Не менш активною стала співпраця в музичній сфері, що була представлена від класичної опери до поп-музики. Британські виконавці вже давно отримали світову популярність, в тому числі і прихильність та визнання українських слухачів. Такі виконавці як Елтон Джон, Браян Адамс, легендарні «Роллінг Стоунз» та «Лед Зепеллін» широко відомі далеко за кордонами Сполученого Королівства. Українські виконавці теж отримали своїх поціновувачів закордоном. Так, в березні 2005 року в одному з найбільших залів Лондону пройшов гала-концерт під назвою «Поп- та рок-артисти з України». Понад дві тисячі глядачів мали змогу почути переможницю «Євробачення 2004», Руслану Лижичко, яка цим виступом завершила свій тур по Великій Британії, що тривав майже місяць. В рамках туру вона відвідала Лондон, Ліверпуль, Бірмінгем, Оксфорд. В стінах всесвітнього відомого університету Оксфорд Лижичко навіть мала ексклюзивний шанс виступити з піснею. Також учасником концерту став гурт, що отримав визнання далеко за кордонами України – «Океан Ельзи». Виступав також і Тарас Петриненко, чия пісня «Україна» стала фактично неофіційним гімном. Музикант оркестру Королівського оперного театру «Ковент Гарден» свої

враження від майже чотиригодинного концерту описав так: «Мені здається, що після української революції увага до української культури в Англії в цілому дуже велика. Як мені відомо, в галузі класичної музики Англії працюють і постійно виступають прекрасні українські музиканти. Але, як ми побачили, українська поп-музика теж справила велике враження на британську публіку» (Олійник, 2005).

Визначним досягненням українців стало запрошення в 2007 році Кирила Карабиця стати диригентом Борнмутського симфонічного оркестру. Саме під керівництвом українця в 2014 році оркестр отримав статус «Найулюбленішого оркестру світу» (Pullinger, 2014).

Важливою подією в культурному житті України стало Євробачення 2005 року, яке після перемоги Руслани з піснею «Дикі танці» проходило в Києві. Серед 39 країн-учасниць була і Велика Британія, яка як співорганізатор конкурсу проходила одразу в фінал. Представник Британії Джейвін з композицією «Touch my fire» зайняв 22 місце. Проведення міжнародного конкурсу на високому рівні, ще раз показало готовність України до інтеграції в європейську культуру (Куїв, 2005).

Приїздили до України і відомі британські виконавці. Наприклад, Елтон Джон відвідав Київ 16 червня 2007 року і дав безкоштовний благодійний концерт на Майдані Незалежності. Своїм виступом, він разом з фондом Олени Пінчук «АНТИ-СНІД» хотів привернути увагу до такої проблеми як СНІД. Почути співака прийшли і політики, так, був присутнім чинний Президент України Віктор Ющенко з родиною та його попередник – Леонід Кучма. Окрім двох президентів прийшов також міністр оборони Анатолій Гриценко (Лебедь, 2007).

Наступного року, 14 червня 2008 року за запрошенням фонду Віктора Пінчука в Києві, на майдані Незалежності виступив Пол Маккартні. На його концерт під назвою «Independence concert» прийшли 350 тисяч людей, що поставило рекорд в історії України. Також, виступ Пола Маккартні трансливався в шести містах: Харкові, Дніпрі, Севастополі, Львові, Донецьку та Одесі. Ще понад 13 мільйонів глядачів дивились концерт в прямому ефірі телебачення. За словами самих організаторів події, це була соціальна ініціатива задля зміцнення довіри та порозуміння в українському суспільстві. (Концерт Пола Маккартні) Один концерт об'єднав

людей з усієї країни, коли всі одночасно дивились пряму трансляцію виступу сера Пола Маккартні в Києві. Це є ще одним прикладом ефективного використання культури як інструменту м'якої сили.

Втілювались також спільні мистецькі проекти. Прикладом творчої співпраці виступає україно-британський рок-гурт «Death Valley Screamer» або «D.V.S.» на чолі з Шоном Карром. До його складу входило двоє британців та троє українців. Створений колектив на початку 2005 року під час проживання лідера гурту в Україні. Музиканти брали участь у щорічних байкерських та рок фестивалях. Соліст Шон Карр був колишнім чоловіком Євгенії Тимошенко – дочки Юлії Тимошенко і гурт долучався до мистецького туру в підтримку останньої під час президентських виборів, через що вважається, що гурт став відомим саме завдяки тещі. Також до Києва приїздила всесвітньо відома група «Dereche Mode», яка 8 лютого 2010 року дала концерт в Палаці «Україна». Звідси бачимо, що україно-британська співпраця в музичній сфері була досить різноманітною та активною з двох сторін.

Таким чином, україно-британська співпраця впродовж 2005–2010 років в художній та музичній сферах проходила на досить високому рівні і стала частиною культурної дипломатії. В художній сфері регулярно влаштовувались виставки українських митців в Сполученому Королівстві. Активнішою була українська сторона, оскільки для українського митця показати свої роботи в Великобританії означало більше можливостей ніж для британського митця в Україні. І хоч більш зацікавленими в популяризації своєї творчості були українські митці, аніж британські, однак, інтерес до українських художників у Британії був значним. Навіть сама Королева Єлизавета II високо оцінила талант українських художників. Співпраця в сфері обміну досягненнями музичного мистецтва відбулась на паритетних засадах і свідчила про значний інтерес до музичної творчості в кожній з країн. Проводились концерти як британських гуртів та співаків в Україні, так і українських в Сполученому Королівстві. Загалом, рівень україно-британської культурної співпраці можна високо оцінити через її динамічності та зацікавленості сторін в її розвитку.

Таким чином, культурна дипломатія дає поштовх до розвитку співпраці країн не лише в сфері культури, а й в політичній чи економічній зокрема.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Barghoorn F. The Soviet Cultural Offensive. The role of Cultural diplomacy in Soviet Foreign Policy. Princeton : Princeton university press, 1960. 353 p.
2. Cummings M. Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey. Washington, 2003. 15 p.

3. Egg portrait gift for the Queen. *Express*. 2010: веб-сайт. URL: <https://www.express.co.uk/news/world/214913/Egg-portrait-gift-for-the-Queen> (дата звернення: 04.03.2024).
4. Kyiv Eurovision song contest. *Eurovision song contest*: веб-сайт. URL: <https://eurovision.tv/event/kyiv-2005/grand-final> (дата звернення: 01.07.2024).
5. Pullinger M. World's Favourite Orchestra: A Seaside Stroll for Bournemouth?. *Bachtrack*. 2014: веб-сайт. URL: <http://bachtrack.com/article-bournemouth-worlds-favourite-orchestra-2014> (дата звернення: 01.03.2024).
6. Tylor E. B. Primitive culture: researches into the development of mythology, philosophy, religion, language, art, and custom : monograph. London : Murray, 1920. 502 p.
7. UK in Ukraine. *British Embassy Kyiv*. 2009: веб-сайт. URL: <https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/ukgwa/20120405134017/http://ukinukraine.fco.gov.uk/resources/en/news/12214907/18830474/pep090625> (дата звернення: 08.08.2023).
8. Грубінко А. Українсько-британські відносини 1991–2004: монографія. Тернопіль: Видавничий відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2005. 243 с.
9. Концерт Пола МакКартні “Independence concert”. *Фонд Віктора Пінчука*: веб-сайт. URL: <https://pinchukfund.org/ua/projects/14898/> (дата звернення: 01.03.2024).
10. Крушинський В.Ю. Британсько-українські відносини з питань євроінтеграції. *Актуальні проблеми міжнародних відносин. Збірник наукових праць*. 2005. Вип. 57. С. 103–111.
11. Кушко Ю. Виставка Шишка в Лондоні: краса в потворстві. *BBCUkrainian.com*. 2005: веб-сайт. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/story/2005/11/051123_ukr_brit_exhibition.shtml. (дата звернення: 02.03.2024).
12. Лебедь Р. Елтон Джон дав безкоштовний концерт у Києві. *BBCUkrainian.com*. 2007: веб-сайт. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/story/2007/06/070617_elton_ukraine_fr (дата звернення: 02.03.2024).
13. Олійник Л. Українські зірки поп- і рок-музики у Великій Британії. *Радіо Свобода*. 2005. : веб-сайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/928313.html> (дата звернення: 02.03.2024).
14. Подарунок королеві від українського посла. *Майстерня Монахової*: веб-сайт. URL: <http://mrm-studio.com/events?lang=ua> (дата звернення: 09.02.2024).
15. Президент відкрив виставку з історії Голодомору. *Prostir.Museum*. 2008. : веб-сайт. URL: <http://prostir.museum/ua/post/5085> (дата звернення: 26.01.2024).
16. Черинько І. Українсько-британські відносини: сучасний стан, проблеми, перспективи. *Студентська координата*. Київ, 2005. С. 4–5.
17. Яланський Андрій Вікторович. *Яна Gallery*: веб-сайт. URL: <http://yanagallery.com/jalanskij-andrej-2/> (дата звернення: 17.02.2024).

REFERENCES

1. Barghoorn (1960). The Soviet Cultural Offensive. The role of Cultural diplomacy in Soviet Foreign Policy. Princeton university press, p. 353.
2. Cummings M. (2003). Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey. Washington. P. 15
3. Egg portrait gift for the Queen. *Express*: web-site. URL: <https://www.express.co.uk/news/world/214913/Egg-portrait-gift-for-the-Queen>
4. Kyiv Eurovision song contest. *Eurovision song contest*: web-site. URL: <https://eurovision.tv/event/kyiv-2005/grand-final>
5. Pullinger M. (2014) World's Favourite Orchestra: A Seaside Stroll for Bournemouth? *Bachtrack Ltd.*: web-site URL: <http://bachtrack.com/article-bournemouth-worlds-favourite-orchestra-2014>
6. Tylor E. (1920) Primitive culture: researches into the development of mythology, philosophy, religion, language, art, and custom Murray. P. 502
7. (2009) UK in Ukraine. *British Embassy Kyiv*: web-site URL: <https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/ukgwa/20120405134017/http://ukinukraine.fco.gov.uk/resources/en/news/12214907/18830474/pep090625>
8. Hrubinko A (2005) Ukrainsko-brytanski vidnosyny 1991–2004. [Ukrainian-British Relations 1991-2004] Vydavnychiy viddil TNPU im. V.Hnatiuka. 336. [in Ukrainian].
9. Kontsert Pola MakKartni “Independence concert”. [Paul McCartney’s Independence concert.] Fond Viktora Pinchuka.: web-site URL: <https://pinchukfund.org/ua/projects/14898/> [in Ukrainian].
10. Krushynskiy V.(2005) Brytansko ukrainski vidnosyny z pytan yevrointehratsii [British-Ukrainian relations on European integration] Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn: Zbirnyk naukovykh prats. 57. p. 103–111. [in Ukrainian].
11. Kushko Yu.(2005) Vystavka Shyshka v Londoni: краса v potvorstvi [The exhibition Shishka in London: beauty in ugliness]. *BBCUkrainian.com*: web-site. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/story/2005/11/051123_ukr_brit_exhibition.shtml. [in Ukrainian].
12. Lebed R.(2007) Elton Dzhon dav bezkoshtovnyi kontsert u Kyievi [Elton John gave a free concert in Kyiv]. *BBCUkrainian.com*: web-site URL: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/story/2007/06/070617_elton_ukraine_fr [in Ukrainian].
13. Oliinyk L. (2005) Ukrainski zirky pop- i rok-muzyky u Velykii Brytanii. [Ukrainian pop and rock stars in the UK.]. *Radio Svoboda*: web-site URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/928313.html> [in Ukrainian].
14. Podarunok korolevi vid ukrainskoho posla. [A gift to the Queen from the Ukrainian ambassador.] *Maisternia Monakhovoi*: web-site URL: <http://mrm-studio.com/events?lang=ua> [in Ukrainian].
15. Prezydent vidkryv vystavku z istorii Holodomoru. [The President opens an exhibition on the history of the Holodomor.] – *Prostir.Museum*: web-site URL: <http://prostir.museum/ua/post/5085> [in Ukrainian].
16. Cherinko I. (2005) Ukrainsko-brytanski vidnosyny: suchasnyi stan, problemy, perspektyvy. [Ukrainian-British relations: current state, problems, prospects]. *Studentska koordynata*. 4–5.
17. Ialanskyi Andrii Viktorovych. [Andrii Viktorovych Yalanskyi] – *Yana Gallery*: web-site URL: <http://yanagallery.com/jalanskij-andrej-2/> [in Ukrainian].